

UKB

Samenwerkingsverband van de Universiteitsbibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek en de Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

JAARVERSLAG

1996

Amsterdam, oktober 1997

UKB 97 - 237

INHOUD

1. DOELSTELLING & BELEID UKB	1
1.1. Doelstelling	1
1.2. Beleidsconferentie UKB	1
1.2.1. Virtuele Wetenschappelijke Bibliotheek	1
1.2.2. Opleiding & Mobiliteit	2
2. ACTIVITEITEN EN RESULTATEN	4
2.1. IWI	4
2.2. Werkgroep UKB/CVDUR	6
2.3. Pica	7
2.4. FOBID	7
2.5. EBLIDA	8
2.6. Ministerie van OC&W	8
2.7. Ministerie van Justitie	9
2.8. ICBIN	10
2.9. Bibliotheken in Nieder-Sachsen & Nordrhein-Westfalen	10
2.10. Bibliotheken in Vlaanderen	11
3. UKB	12
3.1. Leden	12
3.2. Samenstelling	12
3.3. Vergaderingen	13
3.4. Permanente UKB-commissies	13
3.4.1. Convent Hoofden Uitleenbureaus	13
3.4.2. Commissie Gedrukte Werken	14
3.4.3. Commissie Handschriften	14
3.4.4. Hoofden van Catalogiseerafdelingen & Werkgroep Seriële Werken	15
3.4.5. Stuurgroep Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting en Nederlandse Basisclassificatie	15
3.4.6. Stuurgroep Coördinatie van de Collectievorming	16
3.5. Ad hoc UKB-commissies	17
3.5.1. Kascommissie	17
3.5.2. UKB-IBL-Tarieven	17
4. ONDERZOEK & PROJECTEN	18
5. BIBLIOTHEEKSTATISTIEK	19

1. DOELSTELLING & BELEID UKB

1.1. Doelstelling UKB

Het bevorderen van:

- de nationale wetenschappelijke informatievoorziening;
- de samenwerking tussen de aangesloten bibliotheken;
- de samenwerking tussen het UKB en andere verbanden van bibliotheken.

1.2. Beleidsconferentie UKB

Het UKB besprak op een meerdaagse conferentie (mei 1996) zijn beleid met betrekking tot:

- de virtuele wetenschappelijke bibliotheek aan de hand van de publikaties *De grensverleggende bibliotheek*, *De innovatie van de Nederlandse wetenschappelijke informatievoorziening. Een verkenning tot het jaar 2000* (IWI, Utrecht, mei 1995) en *Actie met Beleid; meerjarenplan IWI 1996-1998* (zie 1.3.);
- de opleiding en mobiliteit van medewerkers in de UKB-bibliotheken.

1.2.1. Virtuele Wetenschappelijke Bibliotheek

Conclusies (UKB 96-193/194):

- a. De in *De grensverleggende bibliotheek* genoemde uitgangspunten zijn nog onveranderd van kracht.
- b. De vertaling daarvan door IWI in haar Meerjarenplan 1996-1998 roept vragen op. IWI geeft teveel aandacht aan de innovatie van de technologische aspecten van de informatietechnologie (de 'T' van 'IT') en heeft te weinig oog voor de 'inhoud' van de informatievoorziening (de 'I' van 'IT').
- c. De administratieve procedures van IWI voor het indienen en bewaken van projecten zijn te bureaucratisch en vragen veel niet-functionele tijd.
- d. De IWI-benadering bevordert de samenhang tussen lokale en landelijke projecten niet, eerder de concurrentie tussen beide typen projecten.
- e. De UKB-bibliotheken hebben de potentie om de beoogde Nederlandse Virtuele Wetenschappelijke Bibliotheek te realiseren.
- f. De UKB-bibliotheken moeten komen tot een infrastructureel model dat gebaseerd is op de bestaande samenwerkingsverbanden.

- g. Het UKB moet zich in de richting van IWI meer actief opstellen, bijvoorbeeld door het voorstellen van projectonderwerpen voor de jaarlijkse tenders.
- h. Het UKB acht voor het ontwikkelen van de Nederlandse Virtuele Wetenschappelijke Bibliotheek met name twee thema's van belang: het elektronisch publiceren en gebruikersonderzoek.

Het UKB-commentaar op de *Startnotitie Jaarplan IWI 1997* werd gebaseerd op deze conclusies (zie ook 2.1.).

Het UKB besloot voor de IWI planperiode 1997 (i) de projecten waarvoor de verschillende UKB-bibliotheken belangstelling hadden, te inventariseren, (ii) de door de UKB-instellingen in te dienen projectvoorstellen kritisch te beoordelen en (iii) de voorstellen waar mogelijk op elkaar af te stemmen (zie verder 2.1.).

1.2.2. Opleiding & Mobiliteit

Het toenemend gebruik van IT-faciliteiten heeft grote veranderingen teweeg gebracht in de bibliotheken. Opleiding en mobiliteit zijn belangrijke middelen om de *human resources* op de eisen van de tijd toe te snijden. In de discussie tijdens de UKB-beleidsconferentie kwamen de volgende elementen naar voren.

- a. Het omschakelen van een op de collectie georiënteerde bibliotheek naar een op de gebruiker en op andere dan 'papieren' informatiebronnen toegesneden documentaire informatievoorziening vraagt van de bibliotheekmedewerkers een andere 'attitude' en voor een deel andere kennis en vaardigheden. Deze omslag verloopt stroef en niet altijd zonder problemen.
- b. Voor een optimale Nederlandse Virtuele Wetenschappelijke Bibliotheek zijn marketing en het adequaat toepassen van IT onontbeerlijk. De bibliotheken moeten, gebruik makend van de mogelijkheden die de IT biedt, producten en diensten aanbieden die zijn afgestemd op de (toekomstige) behoeften van gebruikers. Tevens dienen studenten en wetenschappelijke staf te worden gestimuleerd in het optimaal gebruiken van het informatieaanbod.
- c. Opleiding van bibliotheekmedewerkers als gebruikers is een voorwaarde om de Nederlandse Virtuele Wetenschappelijke Bibliotheek te kunnen realiseren.
- d. Horizontale en/of verticale mobiliteit binnen en tussen bibliotheken kan dit veranderingsproces ondersteu-

nen.

- e. Opleiding en mobiliteit moeten hun vertrekpunt niet in de organisatie van de wetenschappelijke bibliotheek hebben, maar in de (nieuwe) te verrichten taken.
(Bij)scholingsmodules moeten worden toegesneden op de verander(en)de takenpakketten.

2. ACTIVITEITEN EN RESULTATEN

2.1. IWI

De voorzitter van het UKB, (tot 19-09-1996 drs. N.P. van den Berg, daarna dr. A.C. Klugkist) woonde conform de afspraak met IWI, als waarnemer van het UKB de vergaderingen van de Stuurgroep IWI bij.

Tussen IWI en UKB is een goede relatie ontstaan. Het UKB speelde in 1996 een actieve rol met betrekking tot het IWI, zowel bij de landelijke als de lokale projecten.

Voor de innovatie van de lokale dienstverlening (projectveld 2 van de IWI tender 1997) dienden een aantal leden van het UKB voorstellen in, te weten:

- elektronische tijdschriften (door EUR, KUB en een gezamenlijk project door EUR, UM en KUB);
- preprint services (door LUW en een gezamenlijk project van UvA, KNAW, Nicef en CWI);
- document expertise centrum (door RUG en UU).

Het resultaat van de voorgenomen coördinatie door het UKB van de in het kader van deze tender ingediende projectvoorstellen (zie 1.2.1.) was mager. Dit werd mede veroorzaakt door de tijd die de IWI-tender 1997 gaf voor het indienen van projecten.

In het verslagjaar bracht het UKB aan IWI een aantal adviezen uit.

UKB-adviezen aan IWI

De adviezen van het UKB werden meestentijds voorbereid door de Werkgroep UKB/CVDUR of een UKB-commissie.

Het UKB onderschreef de in *Actie met Beleid* beschreven uitgangspunten voor de Startnotitie IWI Jaarplan 1997 (d.d. 21-11-1995). Het UKB bepleitte in de planperiode 1997 meer aandacht te besteden aan de primaire documentaire informatie. Verder wees zij op de rol die universiteiten en hun bibliotheken op het gebied van het elektronisch publiceren kunnen spelen. Tevens adviseerde het UKB de problematiek van auteursrechten en licenties met de Juridische Commissie van het FOBID te coördineren. Tenslotte beval het UKB onderzoek naar

zoekstrategieën, die gebruikers uit verschillende vak-wetenschappelijke gebieden hanteren bij het opsporen van documentaire informatie, te entameren (UKB 96-166).

Eind 1996 berichtte de minister van OC&W het IWI over de toegezegde financiering van het IWI-jaarplan 1997: 'Voor het ogenblik zie ik geen kans aan uw financiële verzoek te voldoen. Ik doe echter mijn uiterste best om nieuwe wegen te zoeken om financiën voor dit geweldig belangrijke onderwerp te vinden' (UKB 97-047). Op grond daarvan besloot IWI de financiering van de tweejarig lopende projecten uit het IWI Jaarplan 1996 op te schorten, en de projecten uit het Jaarplan IWI 1997 aan te houden tot OC&W duidelijkheid zou verschaffen over de financiering.

In het kader van *Actie met Beleid, Meerjarenplan IWI 1996-1998* adviseerde het UKB positief over de projecten *WEBDOC* en *Centrale Catalogus Internet Resources* (UKB 96-026).

Eind 1996 bracht het UKB een positief advies uit over zes landelijke projectvoorstellen, te weten:

- *Bibliotheekvoorzieningen geesteswetenschappen*, ingediend door de KB. Het UKB onderschreef het projectvoorstel (UKB 96-256).
- *Wetenschappelijke Informatie en Landelijke Licenties (WILL)*, ingediend door SURFdiensten en PICA. Het UKB wees er o.a. op dat de activiteiten op het gebied van landelijke licenties en consortiumvorming goed op elkaar moeten worden afgestemd.
- *CHIPICA*, ingediend door Pica. Het UKB achtte het een goed project mits het op een aantal punten zou worden aangepast (UKB 96-257).
- *Ontsluiting van Internetbronnen*, ingediend door de KB. Dit project kon naar de mening van het UKB de overgang van de huidige naar de nieuwe situatie in de wetenschappelijke informatievoorziening bespoedigen (UKB 96-58).
- *Nederlands Basisclassificatie WEB (NWB): Ontsluitingssysteem voor wetenschappelijke Internet Resources*, ingediend door de KB. In haar positieve advies beval het UKB aan de *Gids Sociale Wetenschappen* in het project mee te nemen (UKB 96-58).
- *GOO in het Engels*, ingediend door de KB. Het UKB adviseerde positief. Vanwege het internationale belang voor de ontsluiting van een groot aantal Nederlandse

collecties zag het UKB dit project graag uitgevoerd (UKB 96-58, zie ook 6.2.5.).

2.2. Werkgroep UKB/CVDUR

Ter bevordering van de samenwerking tussen de wetenschappelijke bibliotheken en de rekendiensten werd in 1994 de Werkgroep UKB/CVDUR opgericht, waarin drie leden van het UKB en van de CVDUR zitting hebben. Begin 1996 vond een aantal mutaties plaats in de werkgroep. Ir. E.R. Kooi, directeur Rekencentrum RUL, beëindigde per die datum zijn lidmaatschap van de Werkgroep UKB/CVDUR. Hij werd opgevolgd door dr. H.J. van Linde, directeur Rekencentrum RUG. Per 01-01-1996 werd dr. J.H. de Swart, bibliothecaris van de VU, opgevolgd door drs. J.S.M. Savenije, bibliothecaris van de RUU. De Werkgroep UKB/CVDUR koos begin 1996 mr. J.P.J. Geleijnse, bibliothecaris van de KUB, tot voorzitter en dr. R.T. Jongerius, hoofd Rekendienst UVA, tot secretaris.

Ing. L. Costers, directeur van Pica en drs. B. Nederkoorn, directeur van SURFnet BV, namen als adviseurs aan het overleg van de werkgroep deel.

De CVDUR en het UKB hielden op 4 juni 1996 een gezamenlijke vergadering over 'de meta-catalogus'. Gediscussieerd werd over het ontwikkelen van een catalogus als zoek-instrument in plaats van een bezitsbeschrijving. Met dat zoekinstrument moeten GGC en andere informatiebronnen op een gebruikersvriendelijke wijze simultaan doorzocht kunnen worden. Besloten werd dat de Werkgroep UKB/CVDUR bij IWI een projectvoorstel zou indienen om in 1997 een voorstudie naar zo'n zoekinstrument te (laten) doen. Bij nader inzien werd er geen projectvoorstel bij IWI ingediend.

Het UKB onderschreef het voornemen van de CVDUR om de in gebruik zijnde e-mailprogramma's te standaardiseren (UKB 96-109). Dit project werd in het verslagjaar niet afgerond.

Het UKB vroeg in het verslagjaar de Werkgroep UKB/CVDUR advies over de volgende projecten (zie ook 2.1.):

- *WEBDOC en Centrale Catalogus Internet Resources;*
- *Ontsluiting van Internetbronnen in Nederland; Het Nederlandse Basisclassificatie WEB (NBW);*

- Ontsluitingssysteem voor wetenschappelijke Internetresources;
- GOO in het Engels;
- Wetenschappelijke Informatie en Landelijke Licenties (WILL);
- CHIPICA.

2.3. Pica

Het in 1993 gestarte overleg tussen UKB en Pica over de deelname van alle UKB-bibliotheken in het Pica-beraad over de landelijke technische infrastructuur ten behoeve van de wetenschappelijke informatievoorziening kreeg in 1996 zijn beslag. Sinds eind 1996 nemen de nog niet in Pica participerende UKB-bibliotheken van de universiteiten van Eindhoven, Delft en Wageningen deel aan het beraad in de Raad van Advies van Pica, een van de organen van de nieuwe Pica-structuur.

Door UKB en Pica werd besloten de vergaderingen van UKB en Raad van Advies van Pica op dezelfde dag en plaats te houden. Tevens werd besloten (i) de agenda's van beide gremia op elkaar af te stemmen (ii) de directeur van Pica, ing. L. Costers, uit te nodigen op de UKB-vergaderingen indien agendapunten van wederzijds belang aan de orde zijn.

2.4. FOBID

Sinds 1 september 1992 werd het UKB in het FOBID-bestuur vertegenwoordigd door zijn voorzitter drs. N.P. van den Berg. Op verzoek van het UKB en FOBID continueerde hij dit, ondanks zijn aftreden als voorzitter van het UKB.

Op voorstel van het UKB werden in de FOBID Congrescommissie 1997 de UKB-leden drs. P.W.J.L. Gerretsen en drs. J.S.M. Savenije benoemd.

Naar aanleiding van het verschijnen van het advies *Een cultuur van verandering* van de Raad voor Cultuur vroeg FOBID deze Raad de maatschappelijke positie van bibliotheken in Nederland op haar agenda te plaatsen. Dit om het bibliotheekwerk in het totaal van de culturele activiteiten in te bedden (UKB 96-218).

Sinds 1995 behartigt de Juridische Commissie van FOBID de juridische belangen van de Nederlandse bibliotheken. De Juridische Commissie van FOBID werkt sinds 1996 nauw samen met EBLIDA. Deze samenwerking wierp met name vruchten af tijdens de WIPO conferentie te Genève in december 1996.

De Juridische commissie van FOBID verrichtte in 1996 vele activiteiten.

- Medio maart 1996 zond zij de minister van Justitie een reactie op het *Groenboek Auteursrecht in de Informatiemaatschappij* (zie ook 3.1.2.).
- De Juridische Commissie van FOBID adviseerde het UKB over de *Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de rechtsbescherming van databanken* en inzake het *Interimrapport over het Reprorecht van de Commissie Auteursrecht*.
- Medio september 1996 werd een brief aan de minister van Justitie gezonden over het ontwerp-Protocol van de Berner Conventie over o.a. uitbreiding van het copyright. Dit ontwerp-Protocol werd behandeld tijdens de WIPO conferentie te Genève, eind december 1996 (zie verder 3.1.2.; UKB 96-217).

2.5. EBLIDA

Sinds 1992 is het UKB lid van het European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA).

Het European Copyright User Platform (ECUP+) van EBLIDA en de Juridische Commissie van FOBID werken sinds 1996 nauw samen (zie 2.5.).

2.6. Ministerie van OC&W

In 1996 heeft nagenoeg geen overleg tussen het UKB en OC&W plaatsgevonden. Het UKB hecht nog steeds aan een goed en constructief overleg met OC&W, ondanks dat de bibliotheek uit de Wet op het Hoger Onderwijs is geschrapt.

OC&W stelde in mei 1996 f 35.000,- beschikbaar in het kader van de overeenkomst tussen Nederland en Nordrhein-Westfalen voor een studie naar de intensivering van bilaterale samenwerking tussen beide landen (UKB 96-160) (zie 3.2.1.).

2.7. Ministerie van Justitie

Medio maart 1996 tekenden FOBID (het samenwerkingsorgaan van UKB, NBLC en NVB), IWI en Pica, bij het Ministerie van Justitie bezwaar aan tegen de voorstellen in het *Auteursrecht en de Naburige Rechten in de Informatiemaatschappij* (Groenboek) van de Commissie van de Europese Gemeenschappen d.d. 19-07-1995. Zowel FOBID, IWI en Pica stelden vast dat het Groenboek:

- nagenoeg geen aandacht besteedt aan de positie van bibliotheken en andere intermediairs, de wettelijke beperkingen van het auteursrecht - zoals bibliotheekprivileges en regels voor educatief wetenschappelijk en privé-gebruik - de auteursrechtelijke problemen van 'electronic document-delivery' en de allocatie van het auteursrecht m.b.t. de zogenaamde 'elektronische rechten';
- volstrekt voorbij gaat aan informatievrijheid en privacyrecht;
- een zeer expansieve interpretatie heeft van het exploitatierecht naar het model van de Europese Software-richtlijn (UKB 96-138).

Medio december 1996 werd te Genève de WIPO-conferentie over het copyright en de naburige rechten gehouden. Tegen het daar voorliggende *Ontwerp-Protocol Berner Conventie* werd wereldwijd door de bibliotheken bezwaar gemaakt. De aanname ervan zou desastreus zijn voor de bibliothecaire informatievoorziening.

Medio september 1996 verzocht FOBID het Ministerie van Justitie en de Vaste Kamercommissie van Justitie een nationale inspraakronde te organiseren, alvorens over het ontwerp-Protocol te beslissen (UKB 96-217). IWI schreef een eensluidend verzoek.

Eind november 1996 verzocht het UKB met de samenwerkingsverbanden van de wetenschappelijke bibliotheken van België en Duitsland de Minister van Justitie het Nederlandse standpunt t.a.v. het ontwerp-Protocol te baseren op het *EBLIDA Position Paper on the Proposed New Treaties in the Copyright field under discussion at WIPO* (UKB 96-260). Ook de Vaste Kamercommissie van Justitie werd over een en ander geïnformeerd.

De Tweede Kamer aanvaardde een motie inzake het Nederlandse standpunt, conform het door de Nederlandse bibliotheekwereld ingenomen standpunt. Deze motie was van grote invloed op de besluitvorming over het ontwerp-Protocol te Genève. Op de WIPO-conferentie werd een voor de bibliotheekwereld positief besluit genomen

over het copyright.

In Nederland noch te Genève werd in 1996 een besluit genomen inzake de *Richtlijn 96/9/EG van het Europese Parlement en de Raad betreffende de rechtsbescherming van databanken*.

2.8. ICBIN

De Interdepartementale Commissie voor Bibliotheekwezen en Informatiebeleid (ICBIN) adviseert de overheid over sectoroverschrijdende vraagstukken van strategische aard op het gebied van informatie, communicatie en technologie. ICBIN verzocht IWI, Pica, NBLC en KB om suggesties voor onderzoek voor de Commissie Informatiebeleid. IWI verzocht het UKB hem in deze te adviseren. In overleg met Pica en KB heeft het UKB de commissie Informatiebeleid de volgende onderwerpen voor onderzoek gemeld (i) auteursrecht bij elektronische informatievoorziening; (ii) duurzame bewaring van elektronische publicaties; (iii) kwaliteit van de wetenschappelijke informatievoorziening; (iv) export van kennis en expertise op het gebied van de elektronische informatievoorziening; (v) informatievoorziening bij de overheid (UKB 96-110).

2.9. Bibliotheken in Nieder-Sachsen & Nordrhein-Westfalen

Het UKB heeft al enige jaren contact met diverse zusterorganisaties in het buitenland, m.n. met de noord- en midden-Duitse bibliotheken van het Göttinger Bibliotheksverband en met de bibliotheken van de Duitse Arbeitsgemeinschaft der Hochschulbibliotheken des Landes Nordrhein-Westfalen alsmede met de bibliotheken van het Vlaams Overlegorgaan inzake Wetenschappelijk Bibliotheekwerk.

Met de bibliotheken van het Göttinger Bibliotheksverband werden afspraken gemaakt over het interbibliothe-caire leenverkeer. De universiteiten van Bremen, Oldenburg en Osnabrück en die van Groningen en Twente startten in 1995 met een pilot-project. Dit leidde in 1996 tot wederzijdse documentleverantie zij het op bescheiden schaal. Na de voor eind 1997 voorziene implementatie van OPENCat wordt een verdere uitbouw van deze activiteit verwacht.

Op voorstel van het UKB stelde de Minister van OC&W een bedrag (f 35.000,00) beschikbaar voor een inventariserend onderzoek naar, en een bijeenkomst over het interbibliothecair leenverkeer tussen Nordrhein-Westfalen en Nederland. Het onderzoek wordt in nauw overleg met het UKB uitgevoerd door de KB en Pica. De begeleidingsgroep bestaat uit dr. A.C. Klugkist (UKB), mw. M.A.C. Hulsing-Ronteltap (KB) en D. van Spanje (Pica). De studie wordt in 1997 afgerond.

2.10. Bibliotheken in Vlaanderen

In maart 1996 werd een gemeenschappelijke vergadering belegd van het UKB en het Vlaams Overlegorgaan inzake Wetenschappelijk Bibliotheekwerk te Antwerpen. Bij deze vergadering waren eveneens uitgenodigd drs. J.C. van Wijk (OC&W) en drs. R. van den Hoven van Genderen (Stuurgroep IWI).

Gesproken werd over (i) de organisatie van het Vlaamse en het Nederlandse bibliotheekwezen, (ii) een aantal statistische gegevens over de UKB-bibliotheken en (iii) de samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse universiteitsbibliotheken met betrekking tot collectievorming, IBL, schaalvergroting, leenrecht en copyright, formele ontsluiting, gemeenschappelijke onderwerpsontsluiting (GOO), conservering, depotvorming, vorming en scholing van bibliotheekmedewerkers en een gezamenlijke actie van UKB en VOWB op het gebied van auteursrecht (zie ook 2.5. en 2.9.).

Op 21, 22 en 23 november 1996 vierde de Vlaamse Vereniging van Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) haar 75-jarig jubileum. Namens het UKB voerde drs. N.P. van den Berg daar het woord.

3. UKB

3.1. Leden

In het UKB zijn de bibliotheken van de volgende instellingen vertegenwoordigd: Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), Katholieke Universiteit Brabant (KUB), Katholieke Universiteit Nijmegen (KUN), Landbouwniversiteit Wageningen (LUW), Rijksuniversiteit Groningen (RUG), Rijksuniversiteit Leiden (RUL), Universiteit Maastricht (UM, voorheen Rijksuniversiteit Limburg), Technische Universiteit Delft (TUD), Technische Universiteit Eindhoven (TUE), Universiteit van Amsterdam (UvA), Universiteit Twente (UT), Universiteit Utrecht (UU), Vrije Universiteit (VU), de Koninklijke Bibliotheek (KB) en de Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

3.2. Samenstelling

In 1996 werden in het dagelijks bestuur van het UKB (DB-UKB) de voorzitter drs. N.P. van den Berg en vice-voorzitter drs. J.M. Schippers respectievelijk opgevolgd door dr. A.C. Klugkist (m.i.v. 19-09-1996) en J.D. Gilbert MA (m.i.v. 28-11-1996). Dr. J.H. de Swart werd herkozen als secretaris/penningmeester.

Per 31 december 1996 was de samenstelling van het UKB:

- Drs. N.P. van den Berg (UvA);
- Dr. W. van Drimmelen (KB);
- Mr. J.P.J. Geleijnse (KUB);
- Drs. P.W.J.L. Gerretsen (RUL);
- J.D. Gilbert, MA (UM), vice-voorzitter;
- Dr. W.J. van Gils (KNAW);
- Drs. C.T.J. Klijs (TUE);
- Dr. A.C. Klugkist (RUG), voorzitter;
- Dr. A.H. Laeven (KUN);
- Dr. G.A.J.S. van Marle (UT);
- Drs. J.S.M. Savenije (UU);
- Drs. J.M. Schippers (LUW);
- Dr. P.E.L.J. Soetaert (EUR);
- Dr. J.H. de Swart (VU), secretaris/penningmeester;
- Dr. J.L.M. Waaijers (TUD).

Het UKB werd ambtelijk ondersteund door mw. drs. W. Koffeman.

3.3. Vergaderingen

Het UKB vergaderde in het verslagjaar vijf maal. Het bestuur van het UKB kwam in 1995 vijf maal bijeen. De UKB-studiedagen vonden plaats in de Drienerburght te Twente. Als gast was aanwezig ing. L. Costers, directeur van PICA.

In maart 1996 vond, aansluitend aan de UKB-vergadering te Antwerpen, op initiatief van het UKB een gezamenlijke vergadering met de VOWB plaats (zie ook 2.12.).

Op 4 juni 1996 vond een gezamenlijke vergadering plaats van UKB en CVDUR (zie verder 2.3.).

De Universiteit van Maastricht organiseerde op 5 juni 1996 ter gelegenheid van haar lustrum in samenwerking met IWI een congres over *De grensverleggende bibliotheek*, waaraan o.a. het UKB en de CVDUR deelnamen.

3.4. Permanente UKB-commissies

Het UKB kent de volgende permanente UKB-commissies:

- Convent Hoofden Uitleenbureaus;
- Commissie Gedrukte Werken;
- Commissie Handschriften;
- Hoofden van Catalogiseerafdelingen (waaronder de Werkgroep Seriële Werken ressorteert);
- Stuurgroep Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting en Nederlandse Basisclassificatie;
- Stuurgroep Coördinatie van de Collectievorming.

De vergaderingen van de UKB-commissies worden bijgewoond door een door het UKB aangewezen lid van het UKB.

In de periode september 1995 - november 1996 vond voor het eerst een jaarlijkse rapportage plaats door de permanente UKB-commissies Convent Hoofden Uitleenbureaus, Gedrukte Werken, Handschriften en Hoofden van Catalogiseerafdelingen/Werkgroep Seriële Werken.

3.4.1. Convent Hoofden Uitleenbureaus

Met ingang van maart 1996 werd de UKB-vertegenwoordiger in het Convent Hoofden Uitleenbureaus (CHUB), dr. W.J. van Gils, opgevolgd door drs. P.W.J.L. Gerretsen.

3.4.2. Commissie Gedrukte Werken

Op voorstel van de Commissie Gedrukte Werken (CGW) werd gestart met het project *Handboek Speciale Collecties in Nederlandse bibliotheken*. Dit handboek geeft een overzicht van het door de Nederlandse bibliotheken beheerde culturele erfgoed en verschaft inzicht in de speciale collectie(vormings)profielen van de verschillende instellingen. De KB voert in samenwerking met de bibliotheken van de UvA, VU, RUL, RUG, UU en KUN het project uit. De KB neemt 50% van de kosten voor haar rekening, de andere 50% is voor rekening van de zes aan het project deelnemende bibliotheken.

De jaarlijkse rapportage van de CGW vond plaats in de UKB-vergadering d.d. 19-09-1996. Enerzijds adviseert de CGW het UKB op het terrein van het oude en bijzondere boek, anderzijds is zij een forum voor collegiaal overleg tussen conservatoren van oude en bijzondere werken in Nederlandse bibliotheken. Tevens kwamen aan de orde de activiteiten van de Mondriaan Stichting, de coördinatie van collectievorming en het overleg tussen UKB-bibliotheken bij de aanschaf van antiquarisch materiaal.

De eerstkomende tijd staan de conserveringsproblematiek en het elektronisch beschikbaar stellen van informatie over bijzondere collecties hoog op de agenda. De CGW is in 1996 uitgebreid van 11 naar 21 leden met vertegenwoordigers van UB'n en WSF-bibliotheken.

3.4.3. Commissie Handschriften

In de UKB-vergadering d.d. 11-11-1996 vond de jaarlijkse rapportage plaats van de commissie Handschriften. Het belangrijkste onderwerp in de afgelopen jaren was het ontwikkelen van een format voor het catalogiseren en ontsluiten van handschriften in het GGC. In nauwe samenwerking met Pica werd een gemeenschappelijk handschriftenformat vastgesteld. Het voordeel daarvan is dat gebruikers via de NCC toegang krijgen tot de landelijke collecties.

3.4.4. Hoofden van Catalogiseerafdelingen & Werkgroep Seriële Werken

In 1996 bracht een werkgroep van de commissie Hoofden van Catalogiseerafdelingen (HVC), in samenwerking met de Hoofdcommissie Catalogiseren van FOBID, advies aan het UKB uit over de second edition van de *World-Wide Review of International Standard Bibliographic Description for Computer files (ISBD(CF))* (UKB 96-131). De ISBD(CF) is een publicatie van de IFLA Sections on Cataloguing and Information Technology. Het UKB nam dit advies onverkort over.

De jaarlijkse rapportage van de HVC vond plaats in de UKB-vergadering d.d. 22-03-1996. Gesproken werd over de relatie tussen de HVC en de GGC-Gebruikersraad, het in de catalogus opnemen van Internetbronnen en de relatie tussen de HVC en de Hoofdcommissie Catalogiseren van het FOBID. Tussen beide laatste gremia vindt nauw overleg plaats.

Tijdens de jaarlijkse rapportage werd eveneens het door de HVC in 1995 uitgebrachte advies over een meer efficiënte ontsluiting van grijze literatuur besproken (UKB 95-232). Door de groei van het aanbod leidt de verwerking van grijze literatuur tot problemen. De HVC stelde voor het aanbod te reduceren door (i) de selectie te reguleren m.b.v. een goede definitie van grijze literatuur, en (ii) een deel van de grijze literatuur op te nemen met verkorte titelbeschrijvingen.

Op verzoek van het UKB gaat de HVC in overleg met de Stuurgroep CVC een definitie voor grijze literatuur formuleren.

Een subcommissie van de HVC is de Werkgroep Seriële Publicaties (WESP). Deze subcommissie adviseert de HVC inzake de specifieke catalogiseerproblemen van seriële publicaties.

3.4.5. Stuurgroep Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting en Nederlandse Basisclassificatie

De Stuurgroep Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting en Nederlandse Basisclassificatie (GOO/BC) is een gezamenlijke commissie van UKB en Pica.

In 1996 werd dr. P.E.J.L. Soetaert herbenoemd als voorzitter van de GOO/BC voor nog één termijn van twee

jaar. Als opvolger van mr. G.G.A.M. Pijnenborg werd mw. mr. J.D.M. Bos-Winkelhuis, onderbibliothecaris van de universiteitsbibliotheek van Groningen, benoemd in de GOO/BC.

Met ingang van 1996 beëindigden de bibliotheek van de KNAW en de UT hun deelname in de GOO/BC. Naar aanleiding hiervan besprak het UKB het nut en de noodzaak van participatie in de GOO/BC. Betwijfeld werd of GOO/BC voor de bio-medische en technische wetenschappen moet worden gecontinueerd. Gezien de eind 1995 gemaakte afspraken werd besloten een definitief oordeel over continuering van GOO/BC op te schorten tot na de eerder afgesproken evaluatie (UKB 96-080). Medio 1997 wordt de rapportage verwacht over de periode 1995-1997.

In september 1996 besloten Pica en de in GOO/BC participerende bibliotheken het door IWI afgewezen project *GOO in het Engels* in eigen beheer uit te (laten) voeren.

3.4.6. Stuurgroep Coördinatie van de Collectievorming

De Stuurgroep CVC bracht in november 1995 het voorstel *Infrastructuur voor landelijke Anaconda-analyse* uit (UKB 95-22). Anaconda is een instrument waarmee de collectievorming van (Pica)bibliotheken periodiek in kaart kan worden gebracht. De gegevens worden ontleend aan de GGC.

Op verzoek van het UKB stelden de KB en UB-Groningen begin 1996 een aangepaste begroting op voor het verrichten van de landelijke Anaconda-analyses. Begin 1996 werd door acht UKB-bibliotheken besloten aan het project deel te nemen (UKB 96-029). De participerende bibliotheken zijn de KB, de universiteitsbibliotheken van de EUR, KUN, RUG, RUL, UU, UvA en VU.

In september 1996 bracht de Stuurgroep CVC een tussenrapportage uit over de periode 1993-1996. Geconstateerd werd dat diverse UKB-bibliotheken goede voortgang boeken met de opstelling van collectievormingsprofielen. Speciale aandacht werd gevraagd voor de intensievere deelname van UKB-bibliotheken aan CVC, de verdere invoering van het beoogde instrumentarium en de verbreding van het CVC-vraagstuk.

In het verslagjaar werd drs. P.W.J.L. Gerretsen benoemd tot voorzitter van de Stuurgroep CVC als opvolger van dr. A.C. Klugkist. Dr. H. Laeven volgde drs. P.W.J.L. Gerretsen op als lid.

3.5. Ad hoc UKB-commissies

3.5.1. Kascommissie

In de UKB-vergadering d.d. 15 februari 1996 werd het Financieel Overzicht UKB voor het boekjaar 1994 ongewijzigd vastgesteld (UKB 96-80). Het overzicht was reeds in 1995 gecontroleerd en in orde bevonden door de Kascommissie, bestaande uit drs. P.W.J.L. Gerretsen en dr. W.J. van Gils (UKB 95-234).

De secretaris-penningmeester werd onder dank gedechargeerd voor het boekjaar 1994.

De Kascommissie UKB 1994 werd in maart 1996 onder dank gedechargeerd (UKB 96-089).

In de UKB-vergadering d.d. 19-09-1996 werd de Kascommissie UKB 1995 benoemd, bestaande uit drs. P.W.J.L. Gerretsen en drs. J.S.M. Savenije.

Door omstandigheden werd in 1996 geen kascontrole uitgevoerd over het boekjaar 1995. Deze zal in 1997 plaatsvinden.

3.5.2. UKB-IBL-Tarieven

De commissie UKB-IBL-Tarieven (UIT) bracht in 1996 een *Voorstel inzake ontwikkeling IBL-tarieven* uit (UKB 96-255). De besluitvorming over het voorstel vindt plaats in 1997.

In 1996 benoemde het UKB dr. J.H. de Swart tot lid van UIT als opvolger van drs. J. M. Schippers.

4. ONDERZOEK & PROJECTEN

Op voorstel van de universiteitsbibliotheek van Groningen werd gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden en voor- en nadelen van een inkoopcombinatie voor gedrukte documenten.

In 1996 besloot het UKB de uit 1994 stammende regeling voor de uitwisseling van proefschriften en academische redes tussen UKB-bibliotheken niet, zoals de Universiteitsbibliotheek Twente voorstelde, te beëindigen, maar aan te scherpen door het maken van bilaterale afspraken over de wetenschapsgebieden die wel/niet in aanmerking komen voor het uitwisselen van proefschriften (UKB 96-050). Het UKB-standpunt werd onverkort door het Rectoren College van de VSNU overgenomen (UKB 96-153).

Uit een inventarisatie bleek dat niet alle UKB-bibliotheken hun collectie verzekerd hebben. Tevens bleek dat er verschillende methoden werden gehanteerd om de vervangingswaarde van collecties te hanteren.

De exorbitante prijsstijging van Lexis-Nexis noopten het UKB bij Elsevier te protesteren. Elsevier stelde nader overleg voor. Dit overleg werd in 1996 niet afgerond.

5. BIBLIOTHEEKSTATISTIEK

In het verslagjaar werden de bibliotheekstatistieken 1992-1994 besproken. Geconstateerd werd dat de UKB-bibliotheken op een groot aantal punten verschillen waardoor de cijfers moeilijk te vergelijken zijn. Besloten werd in het vervolg slechts kerncijfers te verzamelen die onderling vergelijkbaar zijn. Een voorstel daartoe wordt voor 1997 voorzien.